

Padomes secinājumi par agrīno pirmsskolas izglītību un aprūpi – kā mūsu bērniem nodrošināt vislabākos priekšnoteikumus nākotnei

(2011/C 175/03)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ŅEMOT VĒRĀ:

- Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju secinājumus (2006. gada 14. novembris) par efektivitāti un vienlīdzīgumu izglītībā un apmācībā ⁽¹⁾,
- Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju secinājumus (2008. gada 21. novembris) “Sagatavot jauniešus 21. gadsimtam – Programma Eiropas sadarbībai skolu jomā” ⁽²⁾,
- Padomes secinājumus (2009. gada 12. maijs) par stratēģisku sistēmu Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā (“ET 2020”) ⁽³⁾,
- Padomes secinājumus (2009. gada 26. novembris) par migrantu izcelsmes bērnu izglītību ⁽⁴⁾,
- Padomes secinājumus (2010. gada 11. maijs) par izglītības un apmācības sociālo dimensiju ⁽⁵⁾,

ATGĀDINOT:

izglītības un apmācības sistēmu efektivitātes un vienlīdzības uzlabošanai visās pakāpēs – no agrīnas bērnības līdz pieaugušam vecumam – ir būtiska nozīme, lai sasniegtu stratēģijas “Eiropa 2020” mērķus – gudru, ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi ⁽⁶⁾;

ATKĀRTOTI APLIECINOT:

lai gan par izglītības un apmācības sistēmu organizāciju un saturu atbild katra dalībvalsts pati, tomēr sadarbība Eiropas līmenī, izmantojot atvērto koordinācijas metodi, kā arī efektīva ES programmu izmantošana var veicināt kvalitatīvas izglītības un apmācības attīstību, atbalstot un papildinot pasākumus, ko veic valstu līmenī, un palīdzot dalībvalstīm risināt kopīgus uzdevumus;

KĀ ARĪ ŅEMOT VĒRĀ:

prezidentvalsts rīkoto konferenci “Izcilība un vienlīdzība agrīnajā pirmsskolas izglītībā un aprūpē”, kas Budapeštā notika 2011. gada 21. un 22. februārī un kurā tika uzsvērts, ka ir jāapvieno agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes kvantitatīvie un kvalitatīvie aspekti; kā arī Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “ES plāns par bērnu tiesībām” ⁽⁷⁾;

PIENĒM ZINĀŠANAI Komisijas paziņojumu “Agrīnā pirmsskolas izglītība un aprūpe – kā mūsu bērniem nodrošināt vislabākos priekšnoteikumus nākotnei” ⁽⁸⁾;

ATZĪST:

1. Kvalitatīva agrīnā pirmsskolas izglītība un aprūpe (APIA) ⁽⁹⁾ nodrošina plašu ieguvumu klāstu īstermiņā un ilgtermiņā gan atsevišķiem cilvēkiem, gan sabiedrībai kopumā. Papildinot ģimeni, kam ir galvenā loma, APIA izveido nepieciešamo pamatu valodas apguvei, sekmīgai mūžizglītībai, sociālai integrācijai, personības attīstībai un nodarbinātībai. Ja bērna veidošanās gadu laikā tiek izveidots drošs pamats, vēlākā mācīšanās kļūst efektīvāka, un ir lielāka iespēja, ka viņš to turpinās visā mūža gaitā, palielinot izglītības rezultātu vienlīdzīgumu un samazinot izmaksas sabiedrībai, ko radītu neīstenotas spējas, kā arī publiskos izdevumus labklājības, veselības aprūpes un pat tiesiskuma jomā.
2. Augstas kvalitātes APIA sniedz labumu visiem bērniem, bet jo īpaši tiem, kas atrodas sociālekonomiski nelabvēlīgā situācijā, ir migrantu vai romu izcelsmes, vai tiem, kam ir īpašas izglītības vajadzības, tostarp invalīdiem. Palīdzot pārvarēt atšķirības sekmēs un atbalstot kognitīvo, lingvistisko, sociālo un emocionālo attīstību, tā var palīdzēt izrauties no nelabvēlīgās situācijas un atstumtības apburtā loka, kas bieži noved pie priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas un nabadzības pārmantošanas no paaudzes paaudzē.
3. Saistībā ar šo, nodrošinot vispārēju taisnīgu pieeju augstas kvalitātes APIA, var sniegt ievērojamu ieguldījumu stratēģijas “Eiropa 2020” sekmīgā īstenošanā, īpaši divu ES pamatmērķu sasniegšanā – panākt, lai priekšlaicīga mācību pamešana nepārsniegtu 10 %, un vismaz 20 miljoniem cilvēku novērst nabadzības un sociālās atstumtības risku.

⁽¹⁾ OV C 298, 8.12.2006., 3. lpp.

⁽²⁾ OV C 319, 13.12.2008., 20. lpp.

⁽³⁾ OV C 119, 28.5.2009., 2. lpp.

⁽⁴⁾ OV C 301, 11.12.2009., 5. lpp.

⁽⁵⁾ OV C 135, 26.5.2010., 2. lpp.

⁽⁶⁾ Eiropadomes 2010. gada marta secinājumi – dok. EUCO 7/1/10 REV 1.

⁽⁷⁾ Dok. 7226/11 – COM(2011) 60, galīgā redakcija.

⁽⁸⁾ Dok. 6264/11 – COM(2011) 66, galīgā redakcija.

⁽⁹⁾ Šajos secinājumos termins “agrīnā pirmsskolas izglītība un aprūpe” attiecas uz jebkādiem pasākumiem, ar ko piedāvā izglītību un aprūpi bērniem no dzimšanas līdz obligātajam skolas vecumam neatkarīgi no atrašanās vietas, finansējuma, darba laika vai programmu satura, tostarp uz pirmsskolas izglītības nodrošinājumu. (Avots: OECD *Starting Strong I* (2006), 7. lpp.)

4. Turklāt, tā kā APIA nodrošina iespēju agrīnā posmā konstatēt mācību traucējumus un savlaicīgi uz tiem reaģēt, tā var palīdzēt apzināt jaunākā vecuma bērnus ar īpašām izglītības vajadzībām un pēc iespējas veicināt to integrāciju parastās skolās.
5. Lai gan pēdējo gadu laikā dalībvalstis kopumā ir guvušas labus panākumus, uzlabojot APIA pieejamību, darbs ir jāturpina, lai sasniegtu mērķi, par ko panākta vienošanās "ET 2020" stratēģiskajā sistēmā – līdz 2020. gadam sasniegt 95 % līdzdalības rādītāju ⁽¹⁾ –, un īpaši lai labāku piekļuvi nodrošinātu bērniem, kas nāk no nelabvēlīgas vides.
6. Piedāvāt kvalitatīvu APIA ir tikpat svarīgi kā nodrošināt piekļuvi tai un tās pieejamību materiālajā ziņā, un uzmanība ir jāpievērš tādiem jautājumiem kā vide un infrastruktūra, personāls, programma, pārvaldība un kvalitātes nodrošināšana.
7. Ir vajadzīga sistemātiskāka un integrētāka pieeja APIA pakalpojumiem vietējā, reģionālā un valsts līmenī, iesaistot visus ieinteresētos dalībniekus, tostarp ģimenes, kā arī cieša starpnozaru sadarbība starp dažādām politikas jomām, tādām kā izglītība, kultūra, sociālās lietas, nodarbinātība, veselības aprūpe un tiesiskums.
8. Ir svarīgi palielināt vīriešu īpatsvaru APIA, lai mainītu attieksmi un parādītu, ka ne tikai sievietes vien, bet arī vīrieši var nodrošināt izglītību un aprūpi. Abu dzimumu pārstāvju klātbūtne ir pozitīvs paraugs bērniem un var palīdzēt lauzt ar dzimumu saistītos stereotipus. Darbavieta, kurā ir abu dzimumu pārstāvji, palīdz paplašināt bērna pieredzi un var arī palīdzēt samazināt dzimumu segregāciju darba tirgū.
9. APIA parasti saņem mazāk uzmanības nekā jebkura cita izglītības un apmācības pakāpe, neraugoties uz pierādījumiem, ka efektīvi ieguldījumi kvalitatīvā agrīnā izglītībā ir daudz iedarbīgāki nekā darbības vēlākos posmos un tie dod nozīmīgu atdevi visā dzīves laikā, īpaši attiecībā uz tiem cilvēkiem, kas atrodas nelabvēlīgā situācijā.
10. ES līmenī par mazu bērnu izglītību ir veikts vai apkopots salīdzinoši maz pētījumu, kas varētu sniegt noderīgu informāciju APIA politikas izstrādei un īstenošanai dalībvalstīs. Esošie pētījumu rezultāti ir jādara plašāk pieejami un jāpapildina ar izvērstākiem APIA nodrošinājuma pētījumiem un
- to rezultātiem visās dalībvalstīs, ņemot vērā kultūru daudzveidību un apzinot labas prakses piemērus un pieredzi;
- PIEKRĪT:
- lai risinātu abus uzdevumus – nodrošinātu vispārēju taisnīgu piekļuvi agrīnajai pirmsskolas izglītībai un aprūpei, vienlaikus paaugstinot nodrošinājuma kvalitāti –, ir jāiekļauj šādi pasākumi:
1. Nodrošināt taisnīgu piekļuvi kvalitatīvai un integrējošai APIA, jo īpaši tiem bērniem, kas atrodas sociālekonomiski nelabvēlīgā situācijā, ir migrantu vai romu izcelsmes, vai tiem, kam ir īpašas izglītības vajadzības, tostarp invalīdiem.
 2. Izstrādāt efektīvus finansējuma modeļus, tostarp mērķtiecīgam finansējumam, kurā rasts pareizs līdzsvars starp publiskiem un privātiem ieguldījumiem saskaņā ar valsts un vietējiem apstākļiem.
 3. Veicināt starpnozaru un integrētas aprūpes un izglītības pakalpojumus, lai tie visaptveroši atbilstu visām bērnu kognitīvajām, sociālajām, emocionālajām, psiholoģiskajām un fiziskajām vajadzībām, kā arī nodrošinātu ciešu sadarbību starp mājas vidi un APIA un netraucētu pāreju starp dažādām izglītības pakāpēm.
 4. Atbalstīt APIA darbinieku profesionalitāti, īpaši uzsverot viņu zināšanu, kvalifikācijas un darba apstākļu uzlabošanu un vairojot profesijas prestižu. Turklāt attīstīt politiku, kas vērsta uz to, lai APIA piesaistītu, apmācītu un noturētu personālu ar piemērotu kvalifikāciju, kā arī uzlabotu dzimumu līdzsvaru.
 5. Veicināt attīstībai piemērotas programmas un mācību plānus, kas sekmētu gan kognitīvo, gan citu prasmju ieguvu, vienlaikus atzīstot rotaļu nozīmi, jo agrīnā bērnībā arī tās ir būtiskas zināšanu apguvei.
 6. Atbalstīt vecākus uzdevumā būt par savu bērnu galvenajiem izglītotājiem agrīnā bērnībā un mudināt APIA pakalpojumu sniedzējus cieši sadarboties ar vecākiem, ģimenēm un kopienām, lai palielinātu informētību par APIA sniegtajām iespējām un par to, cik svarīgi ir sākt mācīties jau agrīnā bērnībā.
 7. Veicināt kvalitātes nodrošināšanu, piedaloties visiem galvenajiem ieinteresētajiem dalībniekiem, tostarp ģimenēm.

⁽¹⁾ Skatīt secinājumu (OV C 119, 28.5.2009., 7. lpp.) I pielikumu: līdz 2020. gadam vismaz 95 % bērnu vecumā no 4 gadiem līdz obligātajam sākumskolas vecumam vajadzētu piedalīties agrīnajā pirmsskolas izglītībā. Vidējais Eiropas līdzdalības rādītājs 2008. gadā bija 92,3 %.

8. Veicināt Eiropas pētījumu un datu vākšanu par APIA, kur iespējams, sadarbojoties ar starptautiskām organizācijām, lai veicinātu ar datiem pamatotas politikas veidošanu un programmu izveidi saistībā ar APIA;

TĀPĒC AICINA DALĪBVALSTIS:

1. Vietējā, reģionālā un valsts līmenī analizēt un izvērtēt esošo piekļuvi APIA pakalpojumiem, to pieejamību materiālajā ziņā un kvalitāti, ņemot vērā šajos secinājumos izklāstīto.
2. Pārlicināties, ka tiek īstenoti pasākumi, kuru mērķis ir nodrošināt vispārēju taisnīgu piekļuvi APIA un uzlabot to kvalitāti.
3. Kā ilgtermiņa izaugsmi veicinošu pasākumu veikt efektīvus ieguldījumus APIA;

AICINA KOMISIJU:

1. Izmantojot atvērto koordinācijas metodi, palīdzēt dalībvalstīm apzināt labas politikas un prakses paraugus un apmaiņties ar informāciju par tiem.

2. Paplašināt zināšanu bāzi APIA jomā, pamatojoties un papildinot starptautiskos pētījumus ar ES mēroga pētījumiem un padarot šādu pētījumu rezultātus vieglāk pieejamus.

3. Saskaņā ar "ET 2020" stratēģisko sistēmu pārraudzīt un ziņot par sekmēm, kas gūtas, īstenojot "ET 2020" mērķi attiecībā uz dalību agrinās pirmsskolas izglītībā, kā arī šajos secinājumos izklāstītos mērķus attiecībā uz plašāku piekļuvi un labāku kvalitāti;

KĀ ARĪ AICINA DALĪBVALSTIS AR KOMISIJAS ATBALSTU:

1. Izmantojot atvērto koordinācijas metodi, sadarboties ar attiecīgajām nozarēm (izglītība, kultūra, sociālās lietas, nodarbinātība, veselības aprūpe un tiesiskums), un iesaistot visus ieinteresētos dalībniekus, lai Eiropas līmenī izveidotu atsauces instrumentus, kas palīdzēs vietējā, reģionālā un valsts līmenī izstrādāt APIA jomas politiku.

2. Neskarot apspriedes par turpmāko finanšu shēmu, efektīvi izmantot visus piemērotos ES instrumentus mūžizglītības un pētniecības jomās, kā arī Eiropas struktūrfondus saskaņā ar stratēģijas "Eiropa 2020" uzdevumiem, lai veicinātu minēto mērķu sasniegšanu.